ENERGIAVIRASTO

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.		Asiakirjan päivämäärä on:	12.05.2026
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.		Dokumentet är daterat:	12.05.2026
This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.		The document is dated:	12.05.2026

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Heikki Mannermaa
Pvm / Datum / Date: 12.05.2026

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi
Pvm / Datum / Date: 12.05.2026

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) The signed document follows on the next page >

ENERGIAVIRASTON LAUSUNTO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2027–2030

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Energiavirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi asiassa VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030.

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi, ja toteaa lausuntonaan viraston näkökulmasta julkisen talouden suunnitelmasta 2027–2030 seuraavaa.

1 Keskeisimmät muutokset

Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelman sivun 35 taulukon mukaan Energiaviraston toimintamenojen määrärahat laskevat vuoden 2026 tasosta 11,4 miljoonaa euroa vuosien 2027–2030 aikana yhteensä 1,3 miljoonaa euroa noin 10,1 miljoonaan euroon.

Vaalikaudella päätetyt toimintamenosäästöt v. 2027—2030 sekä toimintamenojen määrärahat vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa, milj. euroa

	Toimintamenot, TA 2026	2027	2028	2029	2030
Energiaviraston toimintamenot	11,4	-0,6	-0,6	-1,2	-1,3

Tämän lisäksi Energiaviraston määrärahat laskivat 0,6 miljoonaa euroa jo vuodelle 2026 vuoden 2025 tasosta 12,0 miljoonaa euroa. Yllä olevan taulukon toimintamenosäästöt eivät myöskään sisällä vuoden 2026 kehysriihessä päätettyjen säästöjen kohdentamista virastolle.

Energiavirasto tuo esiin myös, että sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetun lain (950/2012) mukaisia tuottoja vastaavien määrärahojen pitää ohjautua viraston toimintamenomomentille, eikä niihin myöskään pidä kohdistaa säästöjä.

Yhteenveto kappaleesta 1:

Energiaviraston toimintamenojen määrärahat laskevat vuosien 2025–2030 välillä 12,0 miljoonasta eurosta ainakin noin 10,1 miljoonaan euroon, eli vähintään 1,9 miljoonaa euroa.

2 Tehtävien priorisointi sekä säästöt ja tuottavuuden parantaminen

Energiavirasto on ennakoivasti vuodesta 2023 lähtien monella tavalla – tehtävien priorisointia selvittämällä, säästöjä tekemällä ja tuottavuutta parantamalla – sopeuttanut toimintaansa laskeviin määrärahoihin.

Tehtävien priorisointi

Energiavirasto on riippumaton kansallinen sääntelyviranomainen, jonka tehtävänä on toimeenpanna suomalaista ja eurooppalaista energia- ja ilmastopolitiikkaa. Virastossa henkilöstöä on noin 120.

Energiaviraston kaikki tehtävät ovat lakisääteisiä ja ne perustuvat pääsääntöisesti Suomea velvoittavaan EU-sääntelyyn. EU-sääntely on viraston tehtävien osalta Suomessa toimeenpantu

joko sellaisenaan, kun siinä ei ole ollut kansallista liikkumavaraa, tai jos liikkumavaraa on ollut, niin toimeenpano on tehty EU-sääntelyn sallimalla kevyimmällä tavalla. Virastolle on säädetty tehtäviä myös suoraan sovellettavassa EU-sääntelyssä. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt yhteistyössä Energiaviraston kanssa viraston tehtäväkokonaisuudet läpi, mutta yhtään sellaista tehtäväkokonaisuutta, jonka toimeenpano voitaisiin lopettaa, ei tunnistettu.

Energia-ala on vahvassa murroksessa, minkä takia myös sen sääntely on lisääntynyt merkittävästi. Euroopan unionista on lähivuosina tulossa voimaan huomattavan paljon Suomea valtiona velvoittavaa energia- ja ilmastopolitiikkaa koskevaa uutta EU-sääntelyä, minkä lisäksi Energiaviraston tehtävät lisääntyvät suunnittelukaudella 2027–2030 myös uuden kansallisen sääntelyn takia. Sääntelyn tehokas toimeenpano on keskeisessä roolissa energia-alan kehittymisen, yritysten ja kansalaisten tasapuolisten toimintaedellytysten sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Uudet tehtävät korostavat Energiaviraston toiminnan yhteiskunnallista roolia ja merkitystä, sekä luovat viraston työn onnistumiselle entistä suuremmat odotukset.

Koska Energiaviraston kaikki nykyiset ja tulevat tehtävät ovat lakisääteisiä toimeenpanotehtäviä ja perustuvat pääsääntöisesti Suomea valtiona velvoittavaan EU-sääntelyyn, virasto ei voi priorisoiden jättää tehtäviään tekemättä ilman lainsäädäntömuutoksia eikä ilman, että Suomea koskevat EU:n tai kansalliset lakisääteiset velvoitteet jäävät täyttämättä ja lainsäätäjän tahto toteutumatta.

Säästöt

Energiavirasto on laajentanut talouden suunnitteluaan koskemaan liukuvasti useampaa seuraavaa vuotta, ja tämän avulla virastoa on johdettu onnistuneesti määrärahojen niukkuudesta huolimatta. Virasto on viime vuodet toteuttanut huomattavaa säästöohjelmaa, jonka avulla se on suunnitelmallisesti kerryttänyt siirtyvien määrärahojensa suuruutta. Tämän virasto on tehnyt sen takia, että se on varautunut toimintamenojensa määrärahojen laskuun.

Energiaviraston järjestelmällisesti suunnittelemalla ja toteuttamalla säästöohjelmalla on saatu aikaan vuositasolla lähes 1 miljoonan euron säästöt. Nämä säästöt on kohdennettu toimitiloihin, tietojärjestelmäinvestointeihin, koulutuspalveluihin, asiantuntijapalveluihin ja muihin palveluostoihin sekä matkustamiseen, eli käytännössä kaikkeen muuhun paitsi viraston henkilöstöön. Lisäksi on huomattava, että osa jo tehdyistä säästöistä aiheuttaa pidemmällä tähtäimellä negatiivisia seurauksia viraston toimintakykyyn ja vaikuttavuuteen. Säästöjen jälkeen henkilöstömenojen lisäksi jäljelle jääneet menot ovat käytännössä välttämättömiä ja ne kohdistuvat pääosin valtion muihin toimijoihin – esimerkiksi Valtori 0,7 miljoonaa euroa, Senaatti 0,3 miljoonaa euroa, Palkeet 0,2 miljoonaa euroa, Traficom 0,5 miljoonaa euroa.

Virasto jatkaa ennakoivasti ja järjestelmällisesti talouden säästöohjelmansa toteuttamista, mutta lisäsäästöjä ilman henkilöstövähennyksiä ei enää merkittävissä määrin ole saatavissa.

Tuottavuuden parantaminen

Energiavirasto tekee jo nykyisellään työnsä kustannustehokkaasti ja niukoilla resursseilla, myös kansainvälisesti vertaillen. Virasto on perustettu vuonna 1995, ja sen tehtävät on aina resursoitu minimitasolla. Virasto on myös jo pääosin ulkoistanut hallinnolliset tehtävänsä strategista suunnittelua lukuun ottamatta valtion yhteisiin palvelukeskuksiin (Valtori, Palkeet, Senaatti).

Energiavirasto arvioi ja kehittää järjestelmällisesti toimintaprosessiensa tehokkuutta ja sujuvuutta. Lisäksi digitalisaation hyödyntäminen on virastossa viety pitkälle. Virasto myös kykenee tekemään tietojärjestelmäinvestoinnit kustannustehokkaasti ja nopeasti, koska sen tietojärjestelmäarkkitehtuuria on kehitetty järjestelmällisesti. Virasto on esimerkiksi jo vuosia sitten siirtänyt toimintansa pilvipohjaiseksi ja kehittänyt tietojärjestelmäarkkitehtuuriaan modulaariseksi.

Säästöohjelman takia virasto kuitenkin kykenee investoimaan tietojärjestelmiin ja toimintansa kehittämiseen aiempia vuosia vähemmän.

Energiavirastossa on aloitettu hyödyntämään tekoälyä soveltuvin osin viraston päivittäisten toimintaprosessien tehostamisessa. Tässä yhteydessä virasto myös tekee yhteistyötä muiden hallinnonalan virastojen kanssa, ja on lisäksi mukana Traficomin vetämässä hankkeessa.

Työ virastossa on vaativaa ja pitkälle erikoistunutta asiantuntijatyötä. Pääosin jokaisella asiantuntijalla on oma yksilöllinen vastuualueensa, eikä joukoittain samanlaisia tehtäviä tekeviä henkilöitä ole. Tämän takia varsinainen asiantuntijatyö virastossa ei ole juurikaan automatisoitavissa, vaikka sitä tukevat rutiini- ja avustavat sekä valmistelevat työt onkin jo pitkälti automatisoitu. Virasto on myös uudistanut organisaatiotaan siten, että edellytykset asiantuntijoiden tehokkaalle työnteolle on varmistettu.

Järjestelmällisesti toimintaansa tehostamalla ja tuottavuuttaan parantamalla Energiavirasto on jo pitkään kyennyt osoittamaan henkilöstönsä työpanosta olemassa olevista tehtävistään viraston vastuulle osoitettuihin uusiin tehtäviin, ja on siten tähän asti kyennyt suoriutumaan tehtävistään niukasta resursoinnista huolimatta.

Virasto jatkaa ennakoivasti ja järjestelmällisesti toimintaprosessiensa harkittua tehostamista ja tuottavuutensa parantamista, mutta tämän avulla merkittävää säästöä henkilötyön määrässä ei ole saatavissa.

Yhteenveto kappaleesta 2:

Energiavirasto on ennakoivasti vuodesta 2023 lähtien monella tavalla – tehtävien priorisointia selvittämällä, säästöjä tekemällä ja tuottavuutta parantamalla – sopeuttanut toimintaansa laskeviin määrärahoihin.

Koska Energiaviraston kaikki tehtävät ovat lakisääteisiä toimeenpanotehtäviä ja perustuvat pääsääntöisesti Suomea valtiona velvoittavaan EU-sääntelyyn, virasto ei voi priorisoiden jättää tehtäviään tekemättä ilman lainsäädäntömuutoksia.

Energiavirasto on säästöohjelmalla saanut aikaan vuositasolla lähes 1 miljoonan euron säästöt. Säästöt on kohdennettu käytännössä kaikkeen muuhun (toimitilat, tietojärjestelmäinvestoinnit, koulutuspalvelut, asiantuntijapalvelut ja muut palveluostot, matkustaminen) paitsi henkilöstömenoihin.

Energiavirastossa työt on aina tehty niukoilla resursseilla kustannustehokkaasti, ja toimintaprosessien tehokkuutta ja sujuvuutta sekä digitalisaation hyödyntämistä arvioidaan ja kehitetään järjestelmällisesti. Virasto on myös jo pääosin ulkoistanut hallinnolliset tehtävänsä strategista suunnittelua lukuun ottamatta valtion yhteisiin palvelukeskuksiin (Valtori, Palkeet, Senaatti).

Energiavirasto jatkaa ennakoivasti ja järjestelmällisesti talouden säästöohjelmansa toteuttamista ja toimintansa tuottavuuden parantamista, mutta lisäsäästöjä ilman henkilöstövähennyksiä tai säästöä henkilötyön määrässä ei ole merkittävissä määrin saatavissa.

3 Vaikutukset toimintaan

Energiaviraston toimintaan vaikuttavat samanaikaisesti kaksi tekijää:

a. Toimintamenosäästöt, jotka kohdistuvat viraston jo lähtökohtaisesti varsin niukkoihin määrärahoihin; sekä

b. Samaan aikaan säästöjen kanssa vuosittain lisääntyvät viraston lakisääteiset tehtävät,

joiden määrä kasvaa energia- ja ilmastopolitiikkaa koskevan uuden EU-sääntelyn kansallisen toimeenpanon ja uuden kansallisen sääntelyn takia.

Säästöjen avulla kerrytettyjen siirtyvien määrärahojensa ansiosta Energiavirasto selviää parin seuraavan vuoden ajan ilman nykyisen laajuisen toimintansa alas ajamista. Viraston taloustilanne on kuitenkin kehittymässä vakavaksi.

Vuosina 2026 ja 2027 Energiavirasto selviää säästöohjelmansa kerryttämien siirtyvien määrärahojen ansiosta pääosin nykyisten tehtäviensä asianmukaisesta toimeenpanosta nykyisellä henkilöstöllä. Jo näinä vuosina virastolla on kuitenkin tiedossa ongelmia toiminnan kehittämisessä (mm. tietojärjestelmäinvestoinnit) sekä joidenkin uusien tehtäviensä toimeenpanossa.

Viimeistään vuodesta 2028 alkaen Energiaviraston on ryhdyttävä toimintansa lisäsopeuttamiseen. Kappaleessa 2 mainitun mukaisesti aiemmat toimintamenosäästöt on virastossa kohdennettu henkilöstömenoja lukuun ottamatta kaikkiin muihin menoihin, eikä pakollisten menojen jälkeen uusia säästöjä näistä kohteista ole enää juurikaan saatavissa. Tämän takia lisäsäästöt on kohdennettava pääosin henkilöstömenoihin, eli käytännössä viraston on arvionsa mukaan vähennettävä henkilöstöään enimmillään peräti viidenneksellä.

Henkilöstövähennysten määrä on niin merkittävä, että Energiavirasto ei enää kykene toimeenpanemaan edes kaikkia nykyisiä tehtäviään, saati tulevina vuosina osoitettavia uusia tehtäviään. Tämä näkyy voimakkaasti viraston toiminnan vaikuttavuudessa eli laadussa ja tuloksissa sekä myös toiminnan lainmukaisuudessa.

Henkilöstövähennysten takia Energiaviraston on hidastettava ja keskeytettävä joidenkin lakisääteisten tehtäviensä toimeenpano. Vaikutukset näkyvät erityisesti yrityksille ensi vaiheessa pidempinä käsittelyaikoina ja neuvonnan vähentymisenä. Myöhemmässä vaiheessa virasto ei pysty enää takaamaan, että yritysten ja kansalaisten kaikki lakisääteiset oikeudet toteutuisivat asianmukaisesti. Virasto ei myöskään kykene valvomaan yritysten lakisääteisten velvoitteiden toteuttamista asianmukaisesti. Kansalaisten osalta virasto joutuu jo ensi vaiheessa viivästyttämään tai jopa lopettamaan palveluitaan, esimerkiksi neuvonnan. Viraston kansainvälinen osallistuminen ja ennakkovaikuttaminen energiamarkkinoiden kehittämiseen sekä sääntelyn valmisteluun ja toimeenpanoon vähenee myös olennaisesti.

Henkilöstövähennysten vaikutukset näkyvät nopeasti heikentyneenä palveluna Energiaviraston valvomille yrityksille ja myös kansalaisille. Pidemmällä tähtäimellä vaikutukset näkyvät suomalaisessa yhteiskunnassa esimerkiksi energian hinnassa ja toimitusvarmuudessa sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Käytännössä energia- ja ilmastopolitiikan toimeenpano Suomessa vaarantuu joiltain osin. Myös laillisuusvalvojat (oikeuskansleri, oikeusasiamies) puuttuvat jossain vaiheessa viraston toimintaan, kun se joutuu rikkomaan lakisääteisiä velvoitteitaan.

Energiaviraston riippumattomuus

Energiavirasto on sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien mukainen riippumaton kansallinen sääntelyviranomainen. Virasto ei saa tehtäviään suorittaessaan ottaa suoria ohjeita hallitukselta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä elimeltä. Sähkö- ja maakaasusääntelyssä tarve korostetun riippumattomalle sääntelyviranomaiselle on nähty sen takia, että sähkö- ja maakaasumarkkinoihin liittyvät asiat ovat usein paitsi poliittisia, niin niissä on myös valtioilla omia intressejä, muun muassa valvottaviin kuuluvien suurten energia-alan valtionyhtiöiden kautta.

Energiaviraston tehtäviin kuuluvissa asioissa yrityksillä on erittäin suuret taloudelliset intressit, ja etenkin sääntelyviranomaisen valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuu mittavia oikeusprosesseja. Viimeisen vuoden aikana markkinaoikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olleista viraston laajoista oikeusprosesseista kaksi kolmasosaa on valtionyhtiöitä

vastaan. On selvää, että leikkauksilla heikennetään myös viraston kykyä hoitaa niin olemassa olevia kuin uuden sääntelyn perusteella tulevia sääntelyviranomaisen tehtäviä.

Riippumattomuuden suojelemiseksi sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiiveissä säädetään jäsenvaltion tehtäväksi varmistaa, että ”sääntelyviranomaisella on kaikki tarvittavat henkilöstövoimavarat ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtäviään ja käyttää toimivaltuuksiaan tuloksekkaasti ja tehokkaasti”. Energiavirasto tuo esiin, että valtiolle aiheutuu riski siitä, että se ei täytä kyseistä direktiivien keskeistä velvoitetta, jos viraston riittämättömien määrärahojen takia sääntelyviranomaisen tehokkaat toimivaltuudet vaarantuvat eikä virasto pysty hoitamaan sille EU-sääntelyn perusteella osoitettuja tehtäviä tuloksekkaasti ja tehokkaasti.

Yhteenveto kappaleesta 3:

Energiaviraston toimintaan vaikuttavat samanaikaisesti kaksi tekijää: a. Huomattavat toimintamenosäästöt; b. Lisääntyvät lakisääteiset tehtävät, joiden määrä kasvaa energia- ja ilmastopolitiikkaa koskevan uuden EU-sääntelyn kansallisen toimeenpanon ja uuden kansallisen sääntelyn myötä.

Toimintamenosäästöjen takia Energiavirasto joutuu tulevina vuosina vähentämään merkittävästi henkilöstöään.

Energiaviraston laskevien toimintamenojen määrärahojen takia vaarantuu viraston kyky hoitaa tehtäviään ja käyttää toimivaltuuksiaan tuloksekkaasti ja tehokkaasti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että virasto ei enää kykene toimeenpanemaan kaikkia nykyisiäkään lakisääteisiä, pääsääntöisesti EU-sääntelyyn pohjautuvia tehtäviään.

Energiaviraston tehtävien toimeenpanon vaarantuminen aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia riskejä niin valtiolle kuin yrityksille ja kansalaisille. Vaikutukset näkyvät nopeasti heikentyneenä palveluna viraston valvomille yrityksille ja myös kansalaisille. Pidemmällä tähtäimellä vaikutukset näkyvät suomalaisessa yhteiskunnassa esimerkiksi energian hinnassa ja toimitusvarmuudessa sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Jos Energiaviraston toiminnan vaikuttavuus halutaan säilyttää edes nykyisellä tasolla, niin se edellyttää viraston toimintamenojen määrärahojen palauttamista vuoden 2025 tasolle sekä viraston uusien tehtävien asianmukaista lisäresursointia.

Helsingissä 12. päivänä toukokuuta 2026

Ylijohtaja Simo Nurmi

Talouspäällikkö Heikki Mannermaa

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti, ja allekirjoitus on erillisellä allekirjoitussivulla.

Liitteet Energiaviraston esitys työ- ja elinkeinojaoston kuulemisessa 13.5.2026

Jakelu Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto